

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ
ΣΚΟΠΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Σκόπια, Απρίλιος 2019

Εαρινή Έκθεση Παγκόσμιας Τράπεζας για οικονομίες χωρών Δυτικών Βαλκανίων 2019:

Οι οικονομίες των Δυτικών Βαλκανίων αναμένεται να συνεχίσουν να αναπτύσσονται το 2019-20, αλλά είναι ευάλωτες στους κινδύνους.

Σύμφωνα με την προσφάτως δημοσιευθείσα εαρινή έκθεση της Παγκόσμιας Τράπεζας, η οικονομική ανάπτυξη στα Δυτικά Βαλκάνια, το 2018, έφθασε στο 3,8% και υποστηρίχθηκε από την αύξηση των δημόσιων δαπανών, και σε ορισμένες περιπτώσεις όπως στην Αλβανία και τη Βόρεια Μακεδονία από την αύξηση των καθαρών εξαγωγών. Η ανάπτυξη, για το 2019-20, αναμένεται να είναι κατά μέσο όρο 3,7%, ταχύτερη από αυτήν των χωρών της ΕΕ και παρόμοια με τον μέσο όρο για την Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη (CEE). Ο ρυθμός ανάπτυξης θα διαφέρει ανά χώρα, παρουσιάζοντας επιτάχυνση στη Βοσνία και Ερζεγοβίνη, το Κοσσυφοπέδιο και τη Βόρεια Μακεδονία και επιβράδυνση στην Αλβανία, το Μαυροβούνιο και τη Σερβία.

Κοινοί παράγοντες για όλες τις χώρες είναι τα πρόσφατα δημοσιονομικά κίνητρα και οι ευνοϊκές εξωτερικές συνθήκες που ώθησαν την ανάπτυξη το 2018. Τα αποτελέσματα αυτών των παραγόντων προκαλούν τις μεσοπρόθεσμες προοπτικές ανάπτυξης στην περιοχή. Οι χώρες των Δυτικών Βαλκανίων αντιμετωπίζουν αυξανόμενους εξωτερικούς και εγχώριους κινδύνους. Σε αυτό το πλαίσιο, υπάρχει η ευκαιρία να προωθηθούν οι μεταρρυθμίσεις για τον μετριασμό των κινδύνων και των απαιτήσεων για μεγαλύτερες οικονομικές ευκαιρίες.

Παρά την ισχυρότερη ανάπτυξη το 2018, η δημιουργία θέσεων εργασίας επιβραδύνθηκε, αντανακλώνοντας τον περιορισμένο δυναμισμό του ιδιωτικού τομέα. Σε ορισμένες χώρες, η μείωση της ανεργίας προήλθε από την αύξηση της αδρανείας του εργατικού δυναμικού και την μετανάστευση και όχι από τις νέες θέσεις εργασίας. Οι στρεβλώσεις της αγοράς εργασίας σε επίπεδο χώρας παραμένουν εμφανείς στις περιφερειακές ανισότητες και στις ανισότητες μεταξύ των δύο φύλων.

Ειδικότερα, ως προς την Βόρεια Μακεδονία, προβλέπονται τα εξής: α) **η ανάπτυξη ανέκαμψε στο 2,7% το 2018**, λόγω της κατανάλωσης και των καθαρών εξαγωγών, καθώς και λόγω των επενδύσεων, οι οποίες άρχισαν να ανακάμπτουν. β) **Η ανεργία μειώθηκε σε ιστορικό χαμηλό επίπεδο** και η μισθολογική πίεση συνεχίζεται, λόγω της έλλειψης εργατικού δυναμικού σε ορισμένους τομείς, γ) **Το δημοσιονομικό έλλειμμα μειώθηκε το 2018**, καθώς τα έσοδα αυξήθηκαν και οι κεφαλαιουχικές δαπάνες υπο-εκτελέστηκαν σημαντικά. Ωστόσο, **το δημόσιο χρέος αυξήθηκε**. δ) Οι πολιτικές προοπτικές βελτιώθηκαν και ως εκ τούτου θα πρέπει να δοθεί **έμφαση στις οικονομικές μεταρρυθμίσεις** για να αναζωογονηθεί η διαδικασία σύγκλισης της ΕΕ.

1. Αναλυτικότερα, ως προς τις **πρόσφατες οικονομικές εξελίξεις στην Βόρεια Μακεδονία**, η Παγκόσμια Τράπεζα αναφέρει στην εν λόγω έκθεση τα ακόλουθα:

Το 2018 η οικονομία αυξήθηκε κατά 2,7%. Η οικονομική δραστηριότητα σημείωσε άνοδο το 2018, μετά τη στασιμότητα το 2017, υποστηριζόμενη από την κατανάλωση και τις καθαρές εξαγωγές. Η ιδιωτική κατανάλωση αποτέλεσε τη βασική κινητήρια δύναμη ανάπτυξης, συμβάλλοντας κατά 2,4 ποσοστιαίες μονάδες λόγω της αύξησης της απασχόλησης, των μισθών και των δανείων προς τα νοικοκυριά. Οι καθαρές εξαγωγές, κυρίως αυτές που συνδέονται με τις άμεσες ξένες επενδύσεις, συνεισέφεραν 1,7 ποσοστιαίες μονάδες, με το υπόλοιπο 0,8 ποσοστιαίες μονάδες, να προέρχεται από την κρατική κατανάλωση, καθώς οι επενδύσεις αφαιρέθηκαν από την ανάπτυξη κατά 2,2 μονάδες βάσης. Όσον αφορά στην παραγωγή, οι χονδρικές και λιανικές πωλήσεις και οι μεταφορές ήταν οι κύριοι κινητήριοι μοχλοί ανάπτυξης. Η συνεισφορά της μεταποίησης κατά 0,6 ποσοστιαίες μονάδες οφείλεται στην αύξηση της παραγωγής, κυρίως των μηχανοκίνητων οχημάτων και των ηλεκτρικών μηχανημάτων από αλλοδαπές επιχειρήσεις καθώς και από εγχώριους παραγωγούς, για παράδειγμα, τροφίμων και ποτών, φαρμάκων και βασικών και μεταποιημένων μεταλλικών προϊόντων. Οι κατασκευές ανέκαμψαν από τον Οκτώβριο, προσθέτοντας αύξηση 0,02 ποσοστιαίων μονάδων, χάρη στην έναρξη δημόσιων επενδυτικών σχεδίων και στη συνεχιζόμενη ανάκαμψη των ιδιωτικών επενδύσεων.

Η αγορά εργασίας βελτιώθηκε και πάλι το 2018. Η απασχόληση αυξήθηκε κατά 2,5% σε ετήσια βάση το 2018. Οι περισσότερες από τις νέες θέσεις εργασίας που δημιουργήθηκαν αφορούσαν στη μεταποίηση, στη μεταφορά και την αποθήκευση και στις επαγγελματικές υπηρεσίες. Παρόλο που το ποσοστό απασχόλησης βελτιώθηκε στο 45,1% το 2018, περισσότερο από το ήμισυ του πληθυσμού σε ηλικία εργασίας εξακολουθεί να είναι, είτε άνεργο, είτε να μην ψάχνει για εργασία. Το ποσοστό ανεργίας μειώθηκε σε ιστορικό χαμηλό το 2018 κατά μέσο όρο 20,7% καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.

Οι μισθολογικές πιέσεις εξακολουθούν να είναι υψηλές σε τομείς έντασης εργασίας. Ο υψηλότερος υποχρεωτικός κατώτατος μισθός εξακολούθησε να ασκεί πίεση στις βιομηχανίες έντασης εργασίας, οι οποίες ζήτησαν προσωρινή κρατική στήριξη για την αντιμετώπιση του αυξημένου κόστους εργασίας. Η γεωργία, η μεταποίηση, το εμπόριο και ο δημόσιος τομέας οδήγησαν στην αύξηση των πραγματικών μισθών κατά 4,4% το 2018 - περισσότερο από το διπλάσιο του επιπέδου του 2017. Οι κλάδοι με χαμηλή αμοιβή για εργασία ζήτησαν αύξηση των πραγματικών μισθών κατά 10% το 2018, υπερβαίνοντας κατά πολύ την αύξηση της παραγωγικότητας της εργασίας τα τελευταία χρόνια. Οι περαιτέρω αυξημένες μισθολογικές αυξήσεις ενδέχεται να διαταράξουν την ανταγωνιστικότητα των βιομηχανιών χαμηλής προστιθέμενης αξίας.

Το 2018 βελτιώθηκαν οι εξωτερικές ανισοροπίες. Το έλλειμμα του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών μειώθηκε στο 0,3% του ΑΕΠ το 2018 σε σύγκριση με το 1% το 2017. Η συνεχιζόμενη σταθερή εξαγωγική επίδοση των βιομηχανιών που σχετίζονται με τις άμεσες ξένες επενδύσεις, όπως τα μηχανοκίνητα οχήματα και τα ηλεκτρικά μηχανήματα, συμπληρώθηκε με την αύξηση των εξαγωγών παραδοσιακών προϊόντων σιδήρου και χάλυβα και επίπλων. Αυτό βοήθησε να μειωθεί το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου αγαθών στο 16,2% του ΑΕΠ. Το πλεόνασμα των εξαγωγών καθαρών υπηρεσιών παρέμεινε σταθερό στο 3,3% του ΑΕΠ, οδηγούμενο από τις μεταφορές και τις υπηρεσίες μεταποίησης μεταποιημένων προϊόντων. Αν και οι καθαρές εισροές ιδιωτικών μεταβιβάσεων συνέχισαν να αυξάνονται, ήταν αρκετές για να καλύψουν το σύνολο του ελλείμματος των αγαθών και των υπηρεσιών. Οι καθαρές εισροές άμεσων ξένων επενδύσεων αυξήθηκαν κατά το δεύτερο εξάμηνο του έτους,

φθάνοντας το 5,8% του ΑΕΠ το 2018, λόγω σημαντικών επενδύσεων που προέρχονται από το Ηνωμένο Βασίλειο. Το ακαθάριστο εξωτερικό χρέος, εξαιρουμένων των συναλλαγών της Κεντρικής Τράπεζας, αυξήθηκε το Σεπτέμβριο στο 77,6% του ΑΕΠ (αύξηση κατά 4,5 ποσοστιαίες μονάδες σε ετήσια βάση), αντανακλώντας την έκδοση ευρωομολόγων τον Ιανουάριο του 2018.

Η πιστωτική επέκταση αυξήθηκε το 2018. Η πιστωτική επέκταση των νοικοκυριών αυξήθηκε κατά 10,3% και ο εταιρικός δανεισμός στον ιδιωτικό τομέα επιταχύνθηκε από 2,3% το 2017 σε 4,5% το 2018, καθώς αυξήθηκαν οι επενδύσεις. Η δανειοδότηση θα πρέπει να αυξηθεί περαιτέρω λόγω της βελτίωσης των τραπεζικών περιουσιακών στοιχείων, τα εταιρικά μη εξυπηρετούμενα δάνεια μειώθηκαν από 9,8% το 2017 στο 7,8% το 2018 και τα συνολικά μη εξυπηρετούμενα δάνεια από 6,1% σε 5,1%. Ο λόγος δανείων προς καταθέσεις διατηρήθηκε στο 86,2%, γεγονός που υποδηλώνει ότι οι τράπεζες έχουν επιπλέον δυνατότητες δανεισμού. Μια έρευνα σχετικά με τις πιστωτικές δραστηριότητες διαπίστωσε ότι το 2018 οι απαιτήσεις πίστωσης είχαν μειωθεί και η ζήτηση για εταιρικές πιστώσεις είχε αυξηθεί, υποδηλώνοντας ότι υπάρχει περιθώριο για επέκταση των εταιρικών δανείων.

Η νομισματική πολιτική ήταν ακόμη πιο ευνοϊκή από ό, τι το 2017. Το 2018, σε τρία βήματα, η Κεντρική Τράπεζα μείωσε το βασικό επιτόκιο κατά 25 μονάδες βάσης, σε ιστορικό χαμηλό 2,5%. Η μείωση του χρέους βασίστηκε στις ευνοϊκές εξελίξεις στην αγορά συναλλάγματος, στον συγκρατημένο πληθωρισμό και στη συνεχιζόμενη σταθερή αύξηση των καταθέσεων. Ο πληθωρισμός το 2018 ήταν μόλις 1,5%, αν και οι τιμές ήταν υψηλότερες για τα ποτά και την ενέργεια (συμπεριλαμβανομένου του πετρελαίου). Ο βασικός πληθωρισμός τον Δεκέμβριο του 2018 ήταν 1,4%.

Η αύξηση των εσόδων και η υποαπορρόφηση των κεφαλαιουχικών επενδύσεων έφεραν το δημοσιονομικό έλλειμμα σε χαμηλά επίπεδα το 2018. Τα έσοδα της γενικής κυβέρνησης αυξήθηκαν κατά 4,9%, παρακολουθώντας τις αυξήσεις στις κοινωνικές εισφορές, τους ειδικούς φόρους κατανάλωσης και τα έσοδα από εταιρικά κέρδη και προσωπικά εισοδήματα. Τα καθαρά έσοδα από τον ΦΠΑ αυξήθηκαν επίσης, παρά την αύξηση των επιστροφών για την εκκαθάριση καθυστερούμενων οφειλών προς τις επιχειρήσεις. Οι δαπάνες μειώθηκαν κατά 0,4%, επειδή η ιστορικά μεγαλύτερη πώση των κεφαλαιουχικών δαπανών οδήγησε σε υψηλότερες τρέχουσες δαπάνες κατά 4,6% λόγω της αύξησης των κοινωνικών μεταβιβάσεων και των υψηλότερων επιδοτήσεων στις επιχειρήσεις. Το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης μειώθηκε από 2,7% το 2017 σε 1,8%. (Η προσθήκη στη χρηματοδότηση της Δημόσιας Επιχείρησης Δημόσιων Οδών αυξάνει το έλλειμμα σε περίπου 2,3% του ΑΕΠ).

Αν και το έλλειμμα ήταν χαμηλότερο, το δημόσιο χρέος αυξήθηκε. Το δημόσιο και δημόσιο εγγυημένο χρέος (PPG) αυξήθηκε από 47,7% το 2017 σε 48,4%. Η αύξηση αυτή οφείλεται στην έκδοση ενός νέου ομολόγου ύψους € 500 εκατομμυρίων σε ευρωομόλογα 7 ετών, με επιτόκιο το οποίο ανερχόταν στο 2,75% (οι καλύτεροι όροι μέχρι σήμερα) - κάλυπτε τις κρατικές απαιτήσεις δανεισμού για το 2018 με αποθεματικό για τις αρχές του 2019. Εν τω μεταξύ, το εγγυημένο χρέος μειώθηκε, από 8,3% σε 8,0% του ΑΕΠ, καθώς η εκταμίευση του κινεζικού δανείου για την κατασκευή αυτοκινητοδρόμων επιβραδύνθηκε.

2. Ως προς τις προοπτικές και τους κινδύνους της οικονομίας της Βόρειας Μακεδονίας η Παγκόσμια Τράπεζα αναφέρει τα ακόλουθα στην εν λόγω έκθεση:

Οι οικονομικές προοπτικές είναι θετικές και η ανάπτυξη αναμένεται σταδιακά να ανέλθει στο 3,2% το 2020. Η επίλυση του ονοματολογικού ζητήματος αναμένεται να επιταχύνει τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις της ΕΕ, να ενισχύσει την εμπιστοσύνη των επενδυτών και να ενθαρρύνει την ανάπτυξη τα επόμενα χρόνια. Τα μεγάλα έργα υποδομής, ιδίως οι δρόμοι, και η άρση του μορατόριουμ για την έκδοση οικοδομικών αδειών από την τοπική αυτοδιοίκηση θα ενισχύσουν περαιτέρω τις επενδύσεις. Η κατανάλωση αναμένεται να παραμείνει σταθερή πηγή ανάπτυξης, η οποία θα στηριχθεί στην αύξηση της απασχόλησης, των μισθών και του δανεισμού των νοικοκυριών. Οι καθαρές εξαγωγές, ιδίως αυτές που σχετίζονται με τις ΑΞΕ, αναμένεται να συμβάλουν θετικά στην ανάπτυξη.

Καθώς οι πολιτικές προοπτικές βελτιώθηκαν, σύμφωνα με την Παγκόσμια Τράπεζα, η έμφαση πρέπει τώρα να στραφεί στις οικονομικές μεταρρυθμίσεις. Οι βασικές προκλήσεις για την ανάπτυξη θα είναι η χαμηλή και φθίνουσα παραγωγικότητα των τοπικών επιχειρήσεων, οι αδύναμοι κρατικοί θεσμοί, το περιορισμένο ανθρώπινο κεφάλαιο, η αναντιστοιχία μεταξύ των δεξιοτήτων και των εξελισσόμενων απαιτήσεων της αγοράς εργασίας μιας σύγχρονης οικονομίας, καθώς και οι πολιτικοί φραγμοί στον ανταγωνισμό και στις επενδύσεις. Ένα πιο ανταγωνιστικό νομικό πλαίσιο για τις επιχειρήσεις δεν έχει ακόμη μεταφραστεί σε έναν ζωντανό ιδιωτικό τομέα που οδηγεί στην ανάπτυξη και την απασχόληση.

Τέλος, σύμφωνα πάντα με τις εκτιμήσεις της Παγκόσμιας Τράπεζας, οι αποτελεσματικότερες δημόσιες δαπάνες και μια ευρύτερη φορολογική βάση θα συνέβαλαν στη σταθεροποίηση του δημόσιου χρέους και στην αποκατάσταση των δημοσιονομικών αποθεμάτων από τις μελλοντικές διαταραχές. Στο βασικό δημοσιονομικό σενάριο της Κυβέρνησης, μέχρι το 2020 ο λόγος χρέους προς ΑΕΠ αναμένεται να ανέλθει στο 54,4%, γεγονός που υπογραμμίζει την ανάγκη για ισχυρές και προκαταβολικές διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις για τη σταθεροποίηση του χρέους.

Η Προϊσταμένη

Παγώνα Λάρδα
Σύμβουλος ΟΕΥ Α'